

Ewa Różańska

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wydział Zarządzania, Katedra
Rachunkowości

ewa.rozanska@ue.poznan.pl

INTEGRACJA STANDARDÓW RAPORTOWANIA SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

Streszczenie: Artykuł poświęcono analizie wybranych standardów, wytycznych i norm dotyczących raportowania odpowiedzialności społecznej. Przegląd regulacji poprzedzono omówieniem związku raportowania kwestii CSR z rachunkowością. Następnie przedstawiono ramy raportowania w świetle wytycznych GRI oraz omówiono możliwości ich integracji z innymi ogólnymi inicjatywami społecznej odpowiedzialności opracowanymi na szczeblu międzynarodowym. Wskazano także możliwości integracji ogólnych inicjatyw społecznej odpowiedzialności z wytycznymi bardziej szczegółowymi oraz samoregulacjami branżowymi.

Słowa kluczowe: rachunkowość odpowiedzialności społecznej, raporty społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, standardy raportowania kwestii CSR, wytyczne GRI.

Klasyfikacja JEL: M40, M41, M48, M49.

INTEGRATION IN THE REPORTING STANDARDS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Abstract: This article is devoted to an analysis of selected standards, guidelines and norms relating to CSR reporting. An overview of the regulations is preceded by a discussion of CSR reporting in the context of accounting. Then a framework for reporting under the GRI Guidelines is presented. The next part discusses the possibilities of combining the GRI Guidelines with other general corporate social responsibility initiatives developed at the international level. The final part indicates

the possibilities for combining general CSR initiatives with more detailed and sector-specific guidelines.

Keywords: social responsibility accounting, corporate social responsibility reporting, CSR reporting standards, GRI guidelines.

Wstęp

Główną rolę w procesie raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw odgrywa mechanizm właściwego doboru istotnych danych pozafinansowych, a także sposób ich prezentacji. Raportujące jednostki mogą w tym celu wykorzystywać standardy, normy, wytyczne i zalecenia opracowane przez liczne organizacje i inicjatywy. Regulacje te mogą ułatwić raportującym proces opracowania raportów, a użytkownikom raportów umożliwić pozyskanie przydatnych informacji. Obecnie głównym standardem raportowania odpowiedzialności społecznej są Wytyczne Global Reporting Initiative (GRI). Na popularność Wytycznych GRI wpłynęła ich elastyczność oraz możliwość zastosowania przez różne organizacje, niezależnie od ich wielkości, lokalizacji czy też branży, w której działają. Alternatywą dla Wytycznych GRI są ramy raportowania opracowane indywidualnie przez jednostkę, oparte na takich regulacjach, które są adekwatne do jej strategii społecznej odpowiedzialności, a także zgodne z jej branżą, regionem i specyfiką działalności.

Celem artykułu jest prezentacja wybranych standardów dotyczących raportowania kwestii CSR oraz wskazanie możliwości ich wzajemnej integracji w ramach jednego raportu. Osiągnięcie celu opracowania wymagało przyjęcia następującej struktury rozważań:

- przedstawienie raportowania społecznej odpowiedzialności w rachunkowości;
- analiza Wytycznych Global Reporting Initiative (GRI);
- omówienie możliwości integracji Wytycznych GRI z innymi ogólnymi inicjatywami społecznej odpowiedzialności, opracowanymi na szczeblu międzynarodowym;
- wskazanie możliwości integracji ogólnych inicjatyw społecznej odpowiedzialności z wytycznymi bardziej szczegółowymi oraz samoregulacjami branżowymi.

W przygotowaniu artykułu wykorzystano następujące metody badawcze: krytyczną analizę piśmiennictwa naukowego, analizę światowych wytycznych oraz standardów raportowania o CSR.

1. Raportowanie społecznej odpowiedzialności a rachunkowość

Realizacja koncepcji *corporate social responsibility* (CSR) znajduje swoje odzwierciedlenie w rozwoju sprawozdawczości przedsiębiorstw. Przegląd literatury dotyczącej sprawozdawczości potwierdza, że już od wielu lat przedsiębiorstwa komunikują interesariuszom zagadnienia tak zwanej *triple bottom line*, czyli ujawniają aspekty ekonomiczne, środowiskowe oraz społeczne. Sporządzanie raportów CSR, jest jednak nowym obszarem badawczym rachunkowości, gdyż jak twierdzą Blowfield i Murray [2008, s. 189], społeczno-środowiskowa sprawozdawczość nie była tradycyjnie traktowana jako część rachunkowości lub sprawozdawczości finansowej. Z poglądem tym zgadza się Kamela-Sowińska [2009, s. 213–228], tytułując jeden ze swoich artykułów *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?* Z kolei Samelak [2013, s. 25] pisze, że rozszerzenie pola obserwacji w naukach ekonomicznych na społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw wpływa na poszerzenie zakresu przedmiotowego dotychczasowej rachunkowości i powstanie nowego jej nurtu. Obecnie problematyka raportowania zagadnień z zakresu CSR, stanowi przedmiot zainteresowania pewnej grupy badaczy z dziedziny rachunkowości.

W literaturze anglojęzycznej do określenia dziedziny badań poświęconej związkom pomiędzy społecznymi i środowiskowymi zagadnieniami a rachunkowością, w tym w szczególności sprawozdawczością przedsiębiorstw, stosuje się różne terminy (tabela 1):

Również polscy badacze rachunkowości posługują się terminami łączącymi aspekt społeczny i środowiskowy z rachunkowością. Wypracowali oni kilka definicji pojęć z tego zakresu. Wybrane z nich prezentuje tabela 2.

W praktyce raportowanie zagadnień z zakresu CSR może przybierać różne formy. Od początku lat 70. XX w. forma raportów znacznie ewoluowała. Początkowo raporty dotyczyły tylko kwestii środowiskowych. Z czasem objęły trzy podstawowe obszary tematyczne społecznie odpowiedzialnego przedsiębiorstwa: ESG – *environmental, social, governance*. Obecnie raportowanie może być na tyle zróżnicowane, że jak pisze Gabrusewicz [2010, s. 58], może to być zaledwie kilka ogólnikowych zdań ukazujących postawę organizacji w kwestii powinności społecznych, przeważnie bez przedstawiania wartości finansowych, aż po bardzo szczegółowy opis odpowiedzialności jednostki przed społeczeństwem”. Problem ten zauważają też Paszkiewicz i Szadzińska [2011, s. 78], pisząc, że niektóre organizacje publikują *social reports, sustainability reports*, a niekiedy oddzielnie opracowują *environmental reports*, inne zaś zamieszczają informacje w raportach rocznych lub jedynie bezpośrednio na swoich witrynach internetowych.

Tabela 1. Przegląd terminów łączących zagadnienie odpowiedzialności społecznej z rachunkowością

Termin	Autor
<i>Social accounting</i> (rachunkowość społeczna)	Owen i Swift 2001; Labelle, Schatt i Sinclair-Desgagne 2006
<i>Social and/or environmental disclosure</i> (ujawnienia społeczne i/lub środowiskowe)	Degan 2002; Jenkins i Yakovleva 2006; Bursnell i Cook 2006
<i>Sustainability disclosure</i> (ujawnienia z zakresu zrównoważonego rozwoju)	Stanwick i Stanwick 2006
<i>Corporate social disclosure</i> (społeczne ujawnienia przedsiębiorstwa)	O'Dwyer i Owen 2005
<i>Social and/or environmental reporting</i> (społeczna i/lub środowiskowa sprawozdawczość)	Gray 2000
<i>Corporate social reporting</i> (społeczna sprawozdawczość przedsiębiorstw)	Hammod i Miles 2004
<i>Social reporting</i> (sprawozdawczość społeczna)	Belal i Owen 2007
<i>Sustainability reporting</i> (sprawozdawczość zrównoważonego rozwoju)	Kolk 2003
<i>Corporate sustainability reporting</i> (sprawozdawczość zrównoważona przedsiębiorstw)	Ballou, Hetzer i Landes 2006; Khan i in. 2011
<i>Social responsibility accounting</i> (rachunkowość społecznej odpowiedzialności)	Khan, Halabi i Samy 2009
<i>Socio-economic accounting</i> (socio-ekonomiczna rachunkowość)	Hassan i Harahap 2010

Źródło: Na podstawie: [Krasodomska 2013, s. 66]

Tabela 2. Definiowanie terminów łączących aspekt społeczny i środowiskowy z rachunkowością przez polskich badaczy

Autor	Treść definicji
Dobija	Rachunkowość społeczna obejmuje szeroki krąg zagadnień, w ramach tej nauki wyróżnia się rachunkowość mikrospołeczną, której przedmiotem jest pomiar, ocena i komunikowanie społecznego aspektu działalności przedsiębiorstw, czyli ich wpływu na ludzi i środowisko
Gabruszewicz	Rachunkowość odpowiedzialności społecznej to rachunkowość uwzględniająca obciążenia i korzyści dla społeczeństwa wynikające z działalności konkretnego podmiotu gospodarującego przedstawione w formie wartościowej lub opisowej
Samelak	Rachunkowość odpowiedzialności społecznej to system pomiaru ekonomicznego odnoszącego się do wartości majątku i kapitału oraz efektów gospodarowania nimi w przedsiębiorstwie, stosującego podejście etyczne i celowo zorientowanego na potrzeby zarządzania przedsiębiorstwem oraz jego wewnętrznego i zewnętrznego rozrachunku z tytułu ekonomicznej, społecznej i środowiskowej odpowiedzialności

Źródło: [Dobija 2007, s. 347; Gabruszewicz 2012, s. 34; Samelak 2013, s. 27].

Ponadto, jak pisze Eljasiak, raporty te nie są sporządzane na podstawie międzynarodowych jednolitych standardów pomiaru i prezentacji, takich jak IFRS czy US GAAP, stąd różnią się nie tylko zawartością, ale i jakością [2011, s. 101]. Na brak porównywalności danych ESG i ich przydatność mocno wpływa m.in. specyfika przedsiębiorstw z różnych branż charakteryzujących się różnym ryzykiem środowiskowym. Trudno mówić też o porównywalności raportów w sytuacji, gdy przedsiębiorstwa wykorzystują raporty do promocji o charakterze *public relations*, tj. komunikują informacje, które dla oceny przedsiębiorstwa są korzystne (np. działalność charytatywna), a unikają informacji, które nie są do końca pozytywne i dogodne (np. negatywny wpływ na środowisko naturalne). Problemem jest też wiarygodność raportów, gdyż, jak zauważa Kamela-Sowińska, weryfikacja raportów CSR nie jest narzucona przez prawo i występuje w tej kwestii całkowita dobrowolność [2009, s. 223]. Problemy z porównywalnością i wiarygodnością raportów wywołały na świecie potrzebę stworzenia, z jednej strony, wytycznych i norm raportowania kwestii odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, które ujednoliciłyby raportowanie w skali globalnej, a z drugiej – standardów weryfikacji raportów ESG, które byłyby podstawą audytu i poświadczenia ich wiarygodności.

Obecnie istnieje już wiele regulacji (norm, standardów i wytycznych) dotyczących sporządzania i badania raportów CSR. Jako najbardziej znane kompleksowe regulacje CSR można wskazać Wytyczne GRI, normę ISO 26000, Zasady Global Compact.

2. Wytyczne Global Reporting Initiative (GRI)

Global Reporting Initiative (GRI)¹ jest pozarządową międzynarodową organizacją *non profit* opartą na współpracy sieci interesariuszy, która została założona w 1997 r. w Stanach Zjednoczonych. GRI tworzy spójne ramy do raportowania kwestii zrównoważonego rozwoju oparte głównie na wskaźnikach pozafinansowych. Publikowane przez GRI Wytyczne wyznaczają zasady i wskaźniki, które organizacje mogą wykorzystać do mierzenia i raportowania swoich ekonomicznych, środowiskowych oraz społecznych wyników. GRI dąży do ciągłego udoskonalania oraz zwiększania grona użytkowników Wytycznych, które są powszechnie dostępne.

Pierwsza wersja wytycznych G1 została wydana w roku 2000, druga G2 w 2002. Kolejną wersję G3 ogłoszono w 2006 r., a uaktualniono w 2011.

¹ Dalsze omówienie inicjatywy GRI na podstawie materiałów publikowanych na stronie internetowej [<https://www.globalreporting.org>].

Najnowsza generacja wytycznych G4 została opublikowana w 2013 r. Między dotychczas obowiązującymi wytycznymi G3 a G4 wprowadzono dwuletni okres przejściowy.

Wytyczne GRI² pozwalają na zbudowanie systemu raportowania oraz stworzenie raportu ze skwantyfikowanymi i porównywalnymi danymi. Główną cechą wytycznych GRI jest elastyczność i możliwość zastosowania przez różne organizacje, niezależnie od ich wielkości, lokalizacji czy też branży, w której działają.

Według Wytycznych GRI G4 raport powinien obejmować tylko te obszary (aspekty), które są odbiciem znaczących wpływów ekonomicznych, środowiskowych i społecznych organizacji i istotnie wpływają na ocenę jednostki przez interesariuszy oraz na podejmowane przez nich decyzje. Istotne dla jednostki aspekty powinny być zidentyfikowane na podstawie zasad definiowania zawartości raportu. GRI wyróżnia 4 takie zasady, tj.:

1. Uwzględnianie interesariuszy – zdefiniowanie swoich interesariuszy oraz objaśnienie sposobu reagowania na ich uzasadnione oczekiwania i interesy.
2. Kontekst zrównoważonego rozwoju – prezentowanie wyników organizacji w szerszym kontekście zrównoważonego rozwoju, co wymaga objaśnienia, w jaki sposób organizacja przyczynia się – obecnie lub w przyszłości – do polepszenia lub pogorszenia warunków, procesów i trendów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych na szczeblu lokalnym, regionalnym i globalnym.
3. Istotność – prezentowanie zagadnień oraz wskaźników odzwierciedlających istotne oddziaływanie gospodarcze i społeczne organizacji oraz jej wpływ na środowisko naturalne, a także kwestii mogących mieć istotny wpływ na ocenę dokonań jednostki i podejmowane przez interesariuszy decyzje.
4. Kompletność – uwzględniane w raporcie zagadnienia i wskaźniki uznane za istotne oraz zdefiniowany zasięg raportu powinny wystarczać do odzwierciedlenia istotnych oddziaływań ekonomicznych i społecznych oraz wpływu na środowisko naturalne organizacji raportującej i umożliwić interesariuszom ocenę jej wyników w okresie raportowania.

W Wytycznych GRI G4 wszystkie kwestie będące przedmiotem raportowania (standardowe ujawnienia) zostały podzielone na ogólne standardowe ujawnienia oraz szczegółowe standardowe ujawnienia. Ogólne standardowe ujawnienia dotyczą: strategii i analizy, profilu organizacyjnego,

² Dalsze rozważania oparto na opracowaniach The GRI Sustainability Reporting Guidelines, w szczególności G3 Guidelines, G3.1 Guidelines oraz G4 Sustainability Reporting Guidelines.

zidentyfikowania istotnych kwestii i granic, zaangażowania interesariuszy, profilu raportu, ładu organizacyjnego, etyki i uczciwości, ogólnych standardowych ujawnień dla sektorów. Natomiast szczegółowe standardowe ujawnienia obejmują ujawnienia na temat podejścia do zarządzania oraz wskaźniki wyników umieszczone w następujących kategoriach i podkategoriach:

- ekonomiczne (9 wskaźników),
- środowiskowe (34 wskaźniki),
- społeczne, w tym: praktyki dotyczące zatrudnienia i godnej pracy (16 wskaźników), prawa człowieka (12 wskaźników), społeczeństwo (11 wskaźników), odpowiedzialność za produkt (9 wskaźników).

Wskaźniki wyników przypisane są też do, poza kategoriami i podkategoriami, bardziej szczegółowych aspektów. Przykładowe aspekty środowiskowe to np.: materiały, energia, woda, bioróżnorodność, emisje, ścieki i odpady, produkty i usługi, zgodność z regulacjami, transport, ogólne, ocena środowiskowa dostawcy, mechanizmy dotyczące rozpatrywania skarg środowiskowych.

GRI opracowała również wiele ujawnień sektorowych (Usługi elektryczne, Usługi finansowe, Górnictwo i metale, Organizacje pozarządowe, Wytwórcy żywności, Konstrukcje i nieruchomości, Operatorzy lotnisk, Organizatorzy imprez masowych, Media, Ropa i gaz), które uzupełniają wytyczne o interpretacje i wskazówki dotyczące stosowania wytycznych w danym sektorze i zawierają wskaźniki wyników charakterystyczne dla danego sektora.

3. GRI a inne światowe inicjatywy społecznej odpowiedzialności

Raportowanie GRI można łączyć też z innymi, mającymi zasięg międzynarodowy, inicjatywami społecznej odpowiedzialności. Wytyczne GRI są bowiem kompatybilne z normą ISO 26000 czy też z wytycznymi raportowania Communication on Progress wymaganymi wobec firm przystępujących do inicjatywy Global Compact.

Norma ISO 26000, dotycząca społecznej odpowiedzialności, została ogłoszona w 2010 roku przez Międzynarodowy Komitet Normalizacyjny. Norma nie podlega certyfikacji, a stanowi praktyczny przewodnik po koncepcji CSR w siedmiu obszarach: ład organizacyjny, prawa człowieka, praktyki (relacje) pracownicze, środowisko, uczciwe praktyki w działaniu, problemy konsumenckie, zaangażowanie społeczne i rozwój (ISO 26000, 2012). Rozwiązania w niej zawarte odnoszą się zarówno do organizacji z sektora prywatnego, jak i do każdej organizacji, która chce postępować w sposób odpowiedzialny.

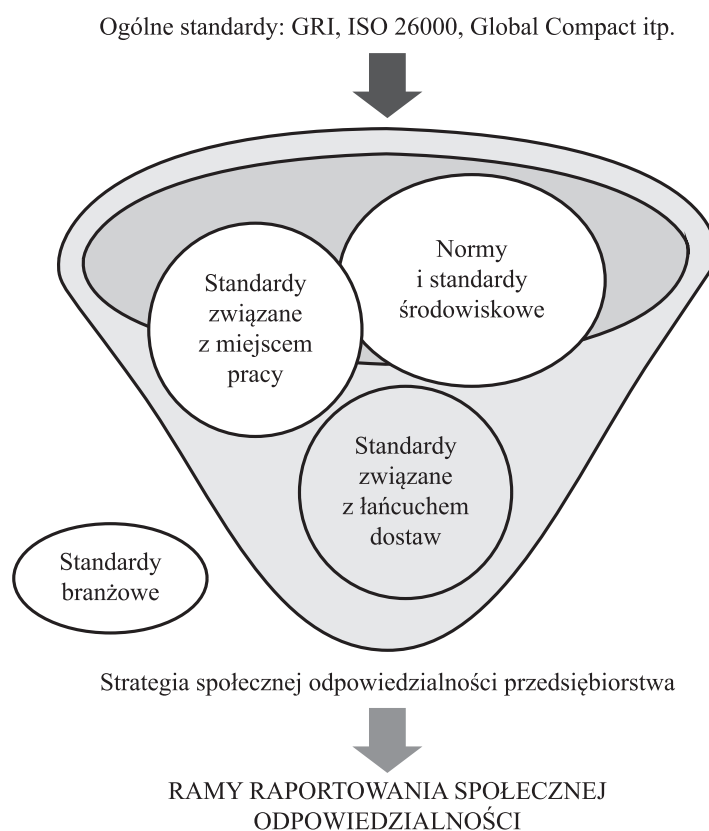
ISO obejmuje globalny kontekst odpowiedzialności społecznej, w tym raportowanie wyników organizacji do interesariuszy i społeczeństwa jako całości. W kwestii raportowania ISO podjęło w 2011 r. współpracę z GRI. Obie organizacje dążą do tego, aby umożliwić odniesienie Wytycznych GRI dotyczących odpowiedzialności społecznej organizacji do ISO 26000 i aby móc raportować na podstawie GRI w powiązaniu z normą ISO. Wynikiem tej współpracy jest m.in. publikacja pt. GRI and ISO 26000: How to use the GRI Guidelines in conjunction with ISO 26000. Dokument ten zawiera tabelę połączenia Wytycznych GRI-G3 z ISO 26000, która specyfikuje konkretne i szczegółowe odniesienia do bardzo podobnego zakresu tematów obu regulacji.

Druga inicjatywa społecznej odpowiedzialności, która może być łączona z raportowaniem GRI to Zasady Global Compact (GC)³. Inicjatywa GC, zainaugurowana w 1999 r. przez Kofi Annana sekretarza generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych, to globalna sieć organizacji deklarujących współpracę i rozwój w ramach 10 zasad odpowiedzialności w obszarach praw człowieka, standardów pracy, środowiska naturalnego i przeciwdziałania korupcji. Biznesowi sygnatariusze GC są zobowiązani do corocznego publikowania Communication on Progress Report, który powinien zawierać trzy elementy: oświadczenie dyrektora generalnego o nieprzerwanym wsparciu dla inicjatywy, informacje o podejmowanych działaniach w obszarach 10 zasad GC oraz prezentację w mierzalnej formie obecnych i oczekiwanych wpływów firmy na otoczenie, w zestawieniu z danymi historycznymi. Wytyczne GRI dostarczają narzędzi do pomiaru postępów i komunikowania wyników w odniesieniu do zasad GC. Z kolei uniwersalne zasady, na których oparte jest GC, są centralnym punktem odniesienia w wytycznych GRI. Stąd obie inicjatywy wzajemnie się uzupełniają i stanowią jednolitą platformę wartości dla organizacji chcących wdrożyć politykę zrównoważonego rozwoju do swojej działalności. Dzięki temu wiele organizacji publikuje jeden raport, który zarówno komunikuje o postępach we wdrażaniu zasad GC, jak i zawiera wskaźniki GRI. Obydwie inicjatywy współpracują ze sobą, aby pomóc jednostkom w sporządzaniu takich łączonych raportów. Efektem tej współpracy jest wydany w 2007 r. przewodnik Making the connection. The GRI Guidelines and the Global Compact Communication on Progress oraz integracja 10 zasad Global Compact z najnowszą generacją wytycznych GRI-G4.

³ Dalsze omówienie inicjatywy GC na podstawie materiałów publikowanych na stronie internetowej [<http://www.unglobalcompact.org>].

4. Indywidualne ramy raportowania społecznej odpowiedzialności

Raportowanie według ogólnych międzynarodowych regulacji, takich jak GRI, ISO 26000 czy GC może okazać się dla wielu firm niewystarczające. W takiej sytuacji jednostka powinna określić swoje indywidualne ramy raportowania społecznej odpowiedzialności na podstawie różnych standardów, norm i wytycznych, które są adekwatne do jej strategii CSR, a także zgodne z jej branżą, regionem i specyfiką działalności. Wachlarz regulacji kwestii CSR, które mogą zostać użyte w procesie raportowania, jest ogromny. Szczegółowy przegląd standardów i wytycznych dla raportowania danych pozafinansowych dokonany został w wielu opracowaniach. Selekcja i wybór odpowiednich regulacji może być dla jednostki dużym wyzwaniem. Ważne jest, aby normy i standardy użyte w procesie przygotowania raportu umożliwiły zaprezentowanie danych, które są istotne i kompleksowe z punktu widzenia danej jednostki i jej interesariuszy. Wyznaczając ramy raportowania, warto na początku

Rysunek 1. Proces tworzenia indywidualnych ram raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw

skorzystać z normy czy standardu, który zawiera ogólne zasady z zakresu społecznej odpowiedzialności (spełnia wymóg kompleksowości), a następnie przechodzić do bardziej szczegółowych wytycznych, np. z zakresu środowiska czy praw pracowników. Należy też zwrócić uwagę na to, które z wytycznych są najbardziej przydatne w kraju, w którym firma raportuje, a także które są odpowiednie dla danej branży. Po dokonaniu wyboru różnych standardów i norm, jednostka może podjąć próbę zintegrowania ich w ramach jednego raportu. Proces tworzenia indywidualnych ram raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw przedstawia rysunek 1.

Zakończenie

Celem opracowania była prezentacja wybranych standardów dotyczących raportowania kwestii CSR oraz wskazanie możliwości ich wzajemnej integracji w ramach jednego raportu. Prowadzone w artykule rozważania doprowadziły do następujących wniosków:

- Problemy z porównywalnością i wiarygodnością raportów CSR wywołały na świecie potrzebę stworzenia, z jednej strony, wytycznych i norm raportowania kwestii odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, które ujednoliciłyby raportowanie w skali globalnej, a z drugiej – standardów weryfikacji raportów ESG, które byłyby podstawą audytu i poświadczenia ich wiarygodności.
- Na świecie pojawiły się wytyczne, normy i standardy dobrowolnego raportowania społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Do najważniejszych z nich zaliczono Wytyczne GRI, normę ISO 26000, Zasady Global Compact.
- Wytyczne GRI są najbardziej kompleksowymi zaleceniami omawiającymi raportowanie kwestii CSR. Prezentują one wyważone ramy dla ujawniania informacji ekonomicznych, społecznych i środowiskowych. Do istotnych zalet tych wytycznych można zaliczyć: przedstawienie podstawowych zasad raportowania, opracowanie zestawu wskaźników, które powinny być raportowane oraz przystosowanie do specyfiki przedsiębiorstw w różnych sektorach gospodarki.
- Raportowanie GRI można łączyć też z innymi inicjatywami społecznej odpowiedzialności. Wytyczne GRI są bowiem kompatybilne z normą ISO 26000, czy też z wytycznymi raportowania Communication on Progress, wymaganymi wobec firm przystępujących do inicjatywy Global Compact.
- Raportowanie kwestii CSR nie musi opierać się na jednym standardzie. Jednostka może opracować swoje indywidualne ramy raportowania na

bazie standardów międzynarodowych uzupełniając je o uregulowania lokalne, wytyczne dotyczące szczegółowych obszarów społecznej odpowiedzialności, a także inicjatywy dotyczące konkretnych branż.

Bibliografia

- AA1000AS-AA1000 Assurance Standard, 2008, *AccountAbility*, London.
- Blowfield, M., Murray, A., 2008, *Corporate Responsibility. A Critical Introduction*, Oxford University Press, New York.
- Dobija, M., 2007, *Rachunkowość zarządcza i controlling*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Eljasiak, E., 2011, *W kierunku zintegrowanej rachunkowości*, Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości, t. 62 (118), Rada Naukowa SKwP, Warszawa.
- Gabrusewicz, T., 2012, *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej – próba zdefiniowania*, w: Gabrusewicz, W., Samelak, J. (red.), *Obszary badawcze współczesnej rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Gabrusewicz, T., 2010, *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej w kształtowaniu zasad nadzoru korporacyjnego*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
- Global Reporting Initiative and The Global Compact, 2007, Making the connection. The GRI Guidelines and the Global Compact Communication on Progress, <http://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-UNGC-Making-The-Connection.pdf>.
- GRI and ISO 26000, 2012, How to use the GRI Guidelines in conjunction with ISO 26000.
- Kamela-Sowińska, A., 2009, *Sprawozdawczość społeczna. Czy to jeszcze rachunkowość?*, w: Pracownicy Katedry Rachunkowości SGH (red.), *Problemy współczesnej rachunkowości*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa.
- Krasodomska, J., 2013, *Sprawozdawczość zintegrowana – aspekty teoretyczne i praktyczne*, w: Remlein, M. (red.), *Rachunkowość odpowiedzialności społecznej – teoria i praktyka*, KIBR, Poznań.
- ISO 26000, 2012.
- Paszkiewicz, A., Szadzińska, A., 2011, *Przejawy społecznej odpowiedzialności w działalności przedsiębiorstw*, w: Gierusz, J., Martyniuk, T. (red.), *Kluczowe problemy teorii i praktyki rachunkowości*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, t. 1, Sopot.
- Samelak, J., 2013, *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- <http://www.unglobalcompact.org> [dostęp:1.09.2014].
- <https://www.globalreporting.org> [dostęp:1.09.2014].